

Analiza wpływu zastosowania wybranych
technik przygotowania danych do analizy, na
jakość analizy danych

Dariusz Litwiński

14 czerwca 2023

Spis treści

1	Problem Analizy Danych	5
1.1	Analiza Danych	5
1.1.1	Pozyskiwanie: gromadzenie danych	5
1.1.2	Przygotowanie: przetwarzanie danych	5
1.1.3	Analiza: modelowanie danych	6
1.1.4	Działanie: podejmowanie decyzji	6
1.2	Jakość Danych	6
1.3	Problemy z Danymi	7
1.3.1	Brakujące wartości	7
1.3.2	Wartości odstające	7
1.3.3	Kolumny kategoryczne	8
1.4	Cel pracy	8
2	Metody Przygotowania Danych	9
2.1	Uzupełnianie brakujących wartości	9
2.2	Wykrywanie wartości odstających	9
2.3	Kodowanie wartości kategorycznych	9
2.4	Standaryzacja	10
3	Środowisko wykonawcze	11
3.1	Specyfikacja sprzętowa, system i środowisko	11
3.2	Zbiory danych	11
3.2.1	League of Legends stats	11
3.2.2	Australian Rain Forecast	12
3.2.3	Titanic Survival	12
3.3	Przygotowanie danych do eksperymentów	12
3.3.1	Część wspólna dla wszystkich zbiorów danych	12
3.3.2	Zbiór danych Titanic	12
3.3.3	Zbiór danych Lol Stats	13
3.3.4	Zbiór danych Australian Rain Forecast	13
4	Wykonane Eksperymenty	15
4.1	Użyte klasyfikatory	15
4.1.1	xgBoost	15

4.1.2	Las Losowy	15
4.1.3	k-Najbliższych Sąsiadów	15
4.2	Brak Preprocessingu	16
4.3	Wypełnienie brakujących wartości średnią	16
4.4	Wypełnienie brakujących wartości minimum	16
4.5	Wypełnienie brakujących wartości maksimum	17
4.6	Wypełnienie brakujących wartości za pomocą regresji liniowej	17
4.7	Standaryzacja	17
4.8	Standaryzacja oraz skalowanie do przedziału (0,1)	18
4.9	Skalowanie do przedziału (0,1) oraz usunięcie wartości odstających	18
4.10	Kodowanie wartości kategoriycznych	19
4.11	Kodowanie wartości kategoriycznych oraz wypełnienie brakujących wartości średnią	19
4.12	Scenariusz indywidualnego podejścia do zbioru danych	19
4.12.1	League of Legends stats	19
4.12.2	Australian Rain Forecast	20
4.12.3	Titanic Survival	21
5	Wyniki Eksperymentów	23
5.1	League of Legends stats	23
5.1.1	Wypełnienie brakujących wartości	23
5.1.2	Standaryzacja	26
5.1.3	Kodowanie	29
5.1.4	Indywidualne podejście	32
5.2	Australian Rain Forecast	34
5.2.1	Wypełnienie brakujących wartości	34
5.2.2	Standaryzacja	35
5.2.3	Kodowanie	37
5.2.4	Indywidualne podejście	39
5.3	Titanic Survival	40
5.3.1	Wypełnienie brakujących wartości	40
5.3.2	Standaryzacja	42
5.3.3	Kodowanie	43
5.3.4	Indywidualne podejście	45
5.4	Średnie wyniki	46
5.4.1	Wypełnienie brakujących wartości	46
5.4.2	Standaryzacja	48
5.4.3	Kodowanie	49
5.4.4	Indywidualne podejście	51
6	Podsumowanie	53
6.1	Wyniki eksperymentów względem hipotezy	53
6.2	Podejście dające najlepsze rezultaty	53
6.3	Konkluzja	53

Rozdział 1

Problem Analizy Danych

1.1 Analiza Danych

Analiza danych to proces, w którym przekształcamy surowe dane w wiedzę i wnioski, dzięki którym jesteśmy w stanie podejmować lepsze decyzje [4]. Wewnątrz tego procesu można wyróżnić następujące fazy:

1.1.1 Pozyskiwanie: gromadzenie danych

Zanim analiza danych będzie możliwa należy pozyskać dane, jest to istotna część procesu, ponieważ to od niej zależy to, jak trafne wnioski będziemy mogli wysnuć na późniejszych etapach. Bardzo ważne jest to, jak dużą ilość danych uda nam się zebrać, a także jak dokładne one będą. Możemy pozyskiwać dane z różnorodnych źródeł, na przykład:

- Zapisywać wartości zbierane przez czujniki [5]
- Korzystać z ankiet zebranych wśród danej populacji [7]
- Zbierać dane o zachowaniach użytkowników w trakcie korzystania ze strony internetowej [8]
- Wykorzystywać dane statystyczne/historyczne [6]

Jesteśmy w tej kwestii ograniczeni jedynie przez dziedzinę, w jakiej przeprowadzamy analizę danych. Istotną kwestią jest również to, w jakim formacie są przechowywane dane. Może okazać się, że pierwszym etapem przetwarzania danych będzie odpowiednie ich sformatowanie, bądź nawet ich cyfryzacja, jeśli były by przechowywane w formie fizycznej, na przykład jako papierowe archiwa

1.1.2 Przygotowanie: przetwarzanie danych

Aby móc w pełni korzystać ze zgromadzonych danych, należy je przygotować, odpowiednio sformatować. Poza przygotowaniem odpowiedniego formatu da-

nych, możemy wyróżnić następujące sposoby na przygotowanie danych do analizy:

- Wypełnienie brakujących wartości
- Standaryzacja danych liczbowych
- Kodowanie wartości kategorycznych jako liczbowe

Dzięki wykorzystaniu powyższych sposobów możemy znacznie zwiększyć jakość analizy danych, a co za tym idzie wnioski do których dojdziemy w trakcie procesu będą trafniejsze i przyniosą lepsze rezultaty

1.1.3 Analiza: modelowanie danych

Mając do dyspozycji przygotowane dane możemy przejść do ich właściwej analizy, na podstawie której tworzymy modele, klasyfikatory [15], systemy rekomendacji [16], dokonujemy klasteryzacji [17]. Najczęściej nie tworzymy ich od zera, a wspomagamy się dostępnymi bibliotekami, które zawierają najpopularniejsze algorytmy. Zdarza się, że nie jesteśmy zadowoleni z wyników, jakie przynosi wykorzystanie stworzonych modeli, bądź chcielibyśmy dokonać dalszej optymalizacji czasowej, w takim przypadku możemy rozważyć dodatkowe przygotowanie danych, aby uzyskać pożądany efekt. Po dobrze przeprowadzonej analizie, jesteśmy w stanie wykorzystać stworzone na tym etapie narzędzia do rozwiązywania rzeczywistych problemów.

1.1.4 Działanie: podejmowanie decyzji

Mając gotowe narzędzia będące wynikiem modelowania danych, możemy je wykorzystać aby podjąć konkretne decyzje w prawdziwym świecie: Wykorzystać stworzony klasyfikator w diagnostyce chorób, wdrożyć system rekomendacji na naszej stronie internetowej, wykorzystać stworzone klastry danych do kategoryzacji klientów. Każdy z przedstawionych problemów wymaga eksperckiej wiedzy oraz ogromnego doświadczenia, a dzięki analizie danych możemy znacznie usprawnić ich rozwiązywanie.

1.2 Jakość Danych

Jakość danych jest oceniana na podstawie wielu kryteriów, zależnych od źródła informacji[24]:

- Kompletność - ilość danych która jest kompletna bądź zdatna do użycia. Jeśli duża część danych jest niekompletna, może to prowadzić do stronniczej bądź nawet omylnej analizy.
- Unikalność - jaka część z zestawu danych się powtarza, dla przykładu zestaw danych zawierających dane o klientach powinien każdemu z nich przypisać unikalny numer identyfikacyjny

- **Ważność** - To kryterium mówi o tym czy zebrane dane są w odpowiednim formacie
- **Aktualność** - W zależności od dziedziny którą się zajmujemy, dane mogą tracić na aktualności wraz z upływem czasu, przez na przykład postęp w danej dziedzinie bądź zmieniające się warunki
- **Dokładność** - poprawność danych w oparciu o ustalone "źródło prawdy". Jako, że może istnieć wiele źródeł tych samych danych, należy ustalić nadrzędne źródło danych, pozostałe zaś mogą potwierdzać dokładność tego pierwszego.
- **Stołość** - kryterium służące do porównywania danych z dwóch zestawów danych. Używanie różnych źródeł do szukania stałych trendów w danych. Dzięki temu wnioski pojawiające się w trakcie analizy mogą być traktowane z większym zaufaniem, jako że tworzone są na podstawie wielu niezależnych zestawów danych.
- **Dopasowanie do celu** - to kryterium pozwala nam zapewnić fakt, że dane które są zbierane posłużą nam do rozwiązania problemu, jaki przed nami stoi

1.3 Problemy z Danymi

Bardzo często zebrane dane nie nadają się bezpośrednio do pracy z nimi. Należy najpierw wykonać szereg operacji aby pozbyć się następujących problemów:

1.3.1 Brakujące wartości

W danych mogą występować brakujące wartości, na przykład czujniki mogą różnić się między sobą ilością pobieranych parametrów, ankietowani mogą pominąć niektóre pytania bez odpowiedzi. Brakujące wartości stanowią poważny problem, ponieważ model nie potrafi ich jednoznacznie zinterpretować, dlatego w trakcie przygotowania danych musimy podjąć decyzję, czy usunąć rekordy z brakującymi wartościami, przez co możemy znacznie zmniejszyć liczebność zbioru danych. Alternatywnym podejściem jest wypełnienie brakujących wartości. W miejsce braku może być wstawiona średnia, minimum, maksimum, lub też inna arbitralnie wybrana wartość. Pozornie wartości wstawiane w puste miejsca są kompletnie arbitralne, jednak bardzo często takie podejście skutkuje najlepszymi rezultatami, pod warunkiem że dobierzemy odpowiednią wartość do wstawiania. [9]

1.3.2 Wartości odstające

W niektórych przypadkach w danych mogą pojawić się takie wartości, które wyraźnie odstają od reszty i nie wnoszą sobą zbyt wiele informacji w kontekście analizy danych. Co więcej, mogą one zaciemniać pozostałą część danych,

maskując trendy bądź prowadząc do błędnych wniosków. Dlatego najlepszym podejściem jest wykrywanie oraz usuwanie wartości, które możemy uznać za odstające. Istnieją algorytmy pozwalające nam na odrzucenie wartości odstających. [12]

1.3.3 Kolumny kategoryczne

Wiele z modeli może pracować jedynie na wartościach liczbowych, podczas kiedy w zbiorach danych możemy znaleźć nie tylko takie wartości, ale również kategoryczne. Rezygnując z analizy tych danych tracilibyśmy wiedzę, jaką można z nich pozyskać. Nie jest to jednak konieczne, gdyż istnieją sposoby, aby zamienić te dane na postać liczbową za pomocą kodowania [14]

1.4 Cel pracy

Celem pracy jest sprawdzenie, jak poszczególne metody przygotowania danych wpływają na jakość analizy danych, konkretnie modelowania klasyfikatorów. Przeprowadzono eksperymenty z użyciem wielu metod przygotowania danych, a następnie porównano trafność klasyfikacji względem klasyfikatora bez przygotowania danych. Za brak przygotowania danych uznaje się usunięcie wszystkich rekordów z brakującymi wartościami oraz wszystkich kolumn nieliczbowych. Rozpoczynając prace postawiono hipotezę, że najlepszym sposobem na przygotowanie danych jest dogłębne ich zrozumienie, a następnie dostosowanie do nich użytych metod, jak i również fakt, że jakiegoliwek przygotowanie danych powinno wpłynąć pozytywnie na jakość analizy danych.

Rozdział 2

Metody Przygotowania Danych

Istnieje kilka najczęściej używanych metod przygotowania danych, które dzielą się na następujące grupy:

2.1 Uzupełnianie brakujących wartości

Najczęściej brakujące wartości w zbiorach danych uzupełnia się średnią lub najczęściej występującą wartością, jednak może zdarzyć się tak, że najlepszym rozwiązaniem jest uzupełnienie braków minimum, maksimum, zerem bądź inną arbitralnie wybraną wartością

2.2 Wykrywanie wartości odstających

Do wykrywania wartości odstających możemy wykorzystać manualne metody, ale również i algorytmy, które wykryją te wartości za nas. Do manualnych metod możemy zaliczyć: Wykrywanie za pomocą rozkładu normalnego, Z-score, IQR, wykrywanie za pomocą percentyli. Natomiast spośród automatycznych metod mamy do dyspozycji między innymi Las Izolacji lub Local Outlier Factor

2.3 Kodowanie wartości kategorycznych

Jeżeli znamy zależności między klasami i możemy je uporządkować, wtedy jesteśmy w stanie dokonać kodowania ręcznie, na przykład najmniejszą wartość dla edukacji podstawowej, a najwyższą dla edukacji wyższej. Natomiast jeżeli nie znamy tych zależności, możemy wykorzystać LabelEncoder, jednak on ponumeruje klasy w kolejności alfabetycznej, co nie zawsze jest pożądanym rezultatem. Innym podejściem jest One-Hot Encoding[11], który dla każdej z klas tworzy osobną kolumnę z wartością logiczną opisującą, czy dany rekord należy do tej

klasy. Powoduje to wygenerowanie sporej ilości kolumn, jednak mamy wtedy pewność, że nie stworzymy nowych zależności między klasami

2.4 Standaryzacja

Standaryzacja jest procesem, po zakończeniu którego zmienna ma średnią wartość oczekiwaną zero oraz odchylenie standardowe równe jeden, dzięki czemu zyskujemy większą przejrzystość w jej analizie. Bardziej wyraźne są skupienia wokół konkretnych wartości, jednak należy zadbać o to, aby przed standaryzacją pozbyć się wartości odstających, gdyż będą one miały negatywny wpływ na zmienną po standaryzacji

Rozdział 3

Środowisko wykonawcze

W poniższym rozdziale przedstawione zostało środowisko wykonawcze, w jakim przeprowadzono eksperymenty, a także opisano zbiory danych, na których je przeprowadzono

3.1 Specyfikacja sprzętowa, system i środowisko

Sprzęt: Laptop wyposażony w procesor Intel Core i5-1135G7 (2.4Ghz) ze zintegrowaną grafiką oraz 16GB pamięci RAM System operacyjny: Windows 10 Education Menadżer środowisk: Anaconda Navigator Python: 3.9.12 Edytor kodu: Visual Studio Code z dodatkami do edycji plików w formacie Jupyter notebook

3.2 Zbiory danych

Zbiory na których będziemy sprawdzać wpływ przygotowania danych są zbiorami do klasyfikacji. Do eksperymentów wybrano następujące zestawy danych:

Zbiory danych			
Nazwa zbioru	Ilość rekordów	Kolumny numeryczne	Kolumny katagoryczne
League of Legends Stats: S13[2]	485	3	7
Rain in Australia[3]	16443	16	7
Titanic[1]	891	5	5

3.2.1 League of Legends stats

Zbiór zawierający statystyki postaci z gry League of Legends z dwóch wersji obecnego sezonu (13.1 oraz 13.3)

3.2.2 Australian Rain Forecast

Zbiór zawiera codzienne obserwacje dotyczące pogody z różnych lokalizacji na terenie Australii

3.2.3 Titanic Survival

Jest to zestaw informacji na temat pasażerów Titanica oraz tego, czy udało im się przeżyć, na podstawie czego budujemy model, który próbuje przewidzieć na podstawie informacji które mu przekazemy, czy dana osoba przeżyła katastrofę

3.3 Przygotowanie danych do eksperymentów

3.3.1 Część wspólna dla wszystkich zbiorów danych

Do przygotowania danych do eksperymentów służyła funkcja `prepare_to_file` (Przykład 3.1), która losowo generowała braki w danych, a następnie zapisywała nowopowstały niepełny zbiór danych do pliku.

```
def prepare_to_file(df, work_columns, filename, count):
    path=r'C:\Users\Darek\Documents\Magisterka
    \PracaMagPreprocessing\Datasets\Prepared'
    for i in range(count):
        df_copy = df.copy()
        df_random_rows = df.sample(frac=0.1)
        random_indexes = df_random_rows.index.tolist()
        for j in random_indexes:
            chosen_column = random.choice(work_columns)
            df_copy.at[j, chosen_column] = pd.NA
        df_copy.to_csv(path + '\\'+ filename +
            '_'+str(i+1)+'.csv', index=False)
```

Przykład 3.1: Funkcja generująca braki w podanym zbiorze danych

3.3.2 Zbiór danych Titanic

Dla zestawu danych Titanic wypełniono brakujące wartości dla wieku oraz portu, w którym pasażer wsiadł na statek (Przykład 3.2)

```
titanic['Age'] = titanic['Age']
.fillna(titanic['Age'].mean())
titanic['Embarked'] = titanic['Embarked']
.fillna('S')
```

Przykład 3.2: Przygotowanie zbioru danych Titanic do eksperymentów

3.3.3 Zbiór danych Lol Stats

Połączono dostępne zbiory danych dla wersji 13.1 oraz 13.3, dodano odpowiednią klasę dla bohatera K'Sante, dokonano odpowiedniego kodowania atrybutu klasyfikującego, a także sformatowano kolumny zawierające wartości procentowe

```
lol_stats = pd.concat([lol_13_1, lol_13_3])
for i in lol_stats.loc[lol_stats['Name'] == "K'Sante"].index.values:
    lol_stats.at[i, "Class"] = "Tank"
dict = {"God" : '0',
        "S" : '1',
        "A" : '2',
        "B" : '3',
        "C" : '4',
        "D" : '5'}
lol_stats = lol_stats.replace({"Tier": dict})
percent_columns = ['Win_', 'Role_',
                  'Pick_', 'Ban_']
for col in percent_columns:
    lol_stats[col] = lol_stats[col].str.rstrip('%')
```

Przykład 3.3: Przygotowanie zbioru danych Lol Stats do eksperymentów

3.3.4 Zbiór danych Australian Rain Forecast

Z całego dostępnego zbioru danych wybrano jedynie dane dotyczące stacji pogodowych z Sydney, Lotniska Sydney, Melbourne, Lotniska Melbourne, Canberra, Newcastle oraz Perth, a także zakodowano odpowiednio wartości binarne

```
aus_weather = aus_weather.dropna()
aus_weather = aus_weather[aus_weather['Location'].isin(
    ['Sydney', 'SydneyAirport',
     'Canberra', 'MelbourneAirport',
     'Melbourne', 'Brisbane', 'Perth'])]
aus_weather['RainToday'] = aus_weather['RainToday']
    .replace('Yes', '1')
aus_weather['RainToday'] = aus_weather['RainToday']
    .replace('No', '0')
aus_weather['RainTomorrow'] = aus_weather['RainTomorrow']
    .replace('Yes', '1')
aus_weather['RainTomorrow'] = aus_weather['RainTomorrow']
    .replace('No', '0')
```

Przykład 3.4: Przygotowanie zbioru danych Australian Rain Forecast do eksperymentów

Rozdział 4

Wykonane Eksperymenty

Dla każdego z wybranych zbiorów danych przeprowadzono przygotowanie danych według ustalonego scenariusza, a także dodatkowego scenariusza w którym głównym celem było indywidualne podejście do zbioru oraz wyciągnięcie możliwie jak najwięcej informacji z dostępnych danych

4.1 Użyte klasyfikatory

4.1.1 xgBoost

xgBoost to zoptymalizowana, zbiorowa biblioteka wzmacniająca gradient, zaprojektowana aby być wysoce efektywną, elastyczną oraz współpracującą z wieloma rodzajami sprzętu. XGBoost korzysta z równoległego wzmacniania drzew, dzięki którym rozwiązuje wiele problemów z dziedziny data science w szybki i dokładny sposób. [21]

4.1.2 Las Losowy

Wykorzystano RandomForestClassifier z biblioteki scikitlearn. Jest to algorytm uczenia maszynowego metodą zespołową, która polega na tworzeniu wielu drzew decyzyjnych podczas uczenia modelu. Przy przypisywaniu obiektu do danej klasy wybierana jest ta, którą wybrała największa ilość drzew. Las losowy eliminuje tendencje drzew decyzyjnych do nadmiernego dopasowywania się do zbioru uczącego.

4.1.3 k-Najbliższych Sąsiadów

Wykorzystano KNeighborsClassifier z biblioteki scikitlearn. Danymi wejściowymi jest k najbliższych sąsiadów w zbiorze danych. Wyjściem jest przynależność do klasy danego obiektu. Obiekt jest klasyfikowany przez głosowanie większościowe spośród k-najbliższych ze zbioru uczącego. Zazwyczaj metryką

używaną do głosowania jest odległość euklidesowa, jednak nie jest to jedyna możliwość.

4.2 Brak Preprocessingu

Pierwszy scenariusz, który w przyszłości będzie punktem odniesienia polegał na usunięciu rekordów, w których występowały jakiegokolwiek brakujące wartości

```
def no_preprocessing(df,num):
    df_1 = df.copy()
    df_1 = remove_missing(df_1)
    y = df_1['Survived']
    df_1= drop_columns(df_1,categorical)
    df_1 = df_1.apply(pd.to_numeric)
    X = df_1
    X_train, X_test, y_train, y_test = train_test_split(
        X, y, test_size=0.1, random_state=42)
    score("Titanic",
        num,
        "No_Preprocessing",
        X_train,y_train,X_test,y_test)
```

Przykład 4.1: Brak przygotowania danych dla zbioru danych Titanic

4.3 Wypełnienie brakujących wartości średnią

Drugi scenariusz zakładał wypełnienie brakujących wartości średnią za pomocą metod biblioteki pandas fillna() oraz mean()

```
def fill_missing_mean(df, work_columns):
    for col in work_columns:
        df[col] = df[col].fillna(df[col].mean())
    return df
```

Przykład 4.2: Wypełnienie brakujących wartości średnią

4.4 Wypełnienie brakujących wartości minimum

Kolejny scenariusz zakładał wypełnienie brakujących wartości średnią za pomocą metod biblioteki pandas fillna() oraz min()

```
def fill_missing_max(df, work_columns):
    for col in work_columns:
        df[col] = df[col].fillna(df[col].min())
    return df
```

Przykład 4.3: Wypełnienie brakujących wartości minimum

4.5 Wypełnienie brakujących wartości maksimum

Czwarty scenariusz zakładał wypełnienie brakujących wartości średnią za pomocą metod biblioteki pandas fillna() oraz max()

```
def fill_missing_max(df, work_columns):
    for col in work_columns:
        df[col] = df[col].fillna(df[col].max())
    return df
```

Przykład 4.4: Wypełnienie brakujących wartości maksimum

4.6 Wypełnienie brakujących wartości za pomocą regresji liniowej

W tym scenariuszu wykorzystano pozostałe rekordy, aby przy pomocy regresji liniowej wygenerować brakujące wartości

```
def fill_missing_regression(df, numeric):
    for col in numeric:
        df_num = df[numeric]
        test_data = df_num[df_num[col].isnull()]
        df_num = df_num.dropna()
        x_train = df_num.drop(col, axis=1)
        y_train = df_num[col]
        lr = LinearRegression()
        lr.fit(x_train, y_train)
        test_col = []
        for i in numeric:
            if(i != col):
                test_col.append(i)
        x_test = test_data[test_col]
        x_test = fill_missing_mean(x_test, test_col)
        y_pred = lr.predict(x_test)
        test_data[col] = y_pred
        for i in test_data.index.values:
            df.at[i, col] = test_data.loc[i][col]
    return df
```

Przykład 4.5: Wypełnienie brakujących wartości za pomocą regresji liniowej

4.7 Standaryzacja

Dzięki StandardScaler z biblioteki sklearn dokonano standaryzacji kolumn liczbowych

```

def standardize(df, work_columns):
    standard_scaler = preprocessing.StandardScaler()
    for col in work_columns:
        values = df[col].values
        df_scaled = standard_scaler.fit_transform(
            values.reshape(-1, 1))
        df_scaled = pd.DataFrame(df_scaled)
        df[col] = df_scaled
    return df

```

Przykład 4.6: Standaryzacja kolumn liczbowych

4.8 Standaryzacja oraz skalowanie do przedziału (0,1)

Dzięki StandardScaler z biblioteki sklearn dokonano standaryzacji wraz ze skalowaniem do przedziału (0,1) kolumn liczbowych

```

def normalize(df, work_columns):
    min_max_scaler = preprocessing.MinMaxScaler()
    for col in work_columns:
        values = df[col].values
        df_scaled = min_max_scaler.fit_transform(values.reshape(-1, 1))
        df_scaled = pd.DataFrame(df_scaled)
        df[col] = df_scaled
    return df

```

Przykład 4.7: Skalowanie do przedziału (0,1)

4.9 Skalowanie do przedziału (0,1) oraz usunięcie wartości odstających

Poza skalowaniem z poprzedniego scenariusza, wykorzystano algorytm LocalOutlierFactor do usunięcia wartości odstających

```

def remove_outliers_lof(df, work_columns):
    df_temp = df
    df_temp = df_temp.loc[:, work_columns]
    clf = LocalOutlierFactor(n_neighbors=2)
    clf.fit(df_temp)
    y_pred_outliers = clf.fit_predict(df_temp)
    df_temp['outlier'] = y_pred_outliers

    df_temp = df_temp.loc[df_temp['outlier'] == 1]
    df_temp.drop('outlier', axis=1, inplace=True)

```

```
df_temp = df_temp.reset_index(drop=True)
df = df[df.index.isin(df_temp.index)]
return df
```

Przykład 4.8: Usuwanie wartości odstających

4.10 Kodowanie wartości kategorycznych

Wykorzystano LabelEncoder z biblioteki sklearn do zakodowania wartości kategorycznych na liczbowe. W przypadku, kiedy dla danej kolumny brakowało wartości, rekord usuwano

```
def encode_categorical(df, work_columns):
    encoder = LabelEncoder()
    for col in work_columns:
        df[col] = encoder.fit_transform(df[col])
    return df
```

Przykład 4.9: Usuwanie wartości odstających

4.11 Kodowanie wartości kategorycznych oraz wypełnienie brakujących wartości średnią

Po wykonaniu kodowania z poprzedniego scenariusza, wypełniono brakujące wartości wartością średnią

4.12 Scenariusz indywidualnego podejścia do zbioru danych

4.12.1 League of Legends stats

Dla statystyk z gry League of Legends jedyną dodatkową operacją względem poprzednich scenariuszy było usunięcie kolumny z imieniem postaci, jako że nie wносиła ona konkretnych informacji, a głównie identyfikowała dany rekord

```
def custom_scenario(df, num):
    df_10 = df.copy()
    df_10 = fill_missing_mean(df_10, numeric)
    df_10 = remove_outliers_lof(df_10, numeric)
    df_10 = normalize(df_10, numeric)
    df_10 = drop_columns(df_10, ['Name'])
    df_10 = encode_categorical(df_10, to_be_encoded)
    y = df_10['Tier']
    df_10 = df_10.apply(pd.to_numeric)
```

```

X = df_10
X_train, X_test, y_train, y_test = train_test_split(
    X, y, test_size=0.1, random_state=42)
score(
    "LoL_Stats",
    num,
    "Custom_preprocessing",
    X_train, y_train, X_test, y_test)

```

Przykład 4.10: Indywidualny scenariusz dla zestawu danych LoL Stats

4.12.2 Australian Rain Forecast

Dla Australian Rain Forecast rozbito datę na dzień miesiąca, miesiąc oraz rok, dzięki czemu w teorii możemy zaobserwować trendy dotyczące na przykład poszczególnych miesięcy na przestrzeni wielu lat

```

def custom_scenario(df,num):
    df_10 = df.copy()
    df_10 = fill_missing_mean(df_10,numeric)
    df_10 = remove_outliers_lof(df_10,numeric)
    df_10 = normalize(df_10,numeric)
    # Extract day, month and year from date
    df_10['Year'] = pd.DatetimeIndex(df_10['Date']).year
    df_10['Month'] = pd.DatetimeIndex(df_10['Date']).month
    df_10['Day'] = pd.DatetimeIndex(df_10['Date']).day
    df_10 = drop_columns(df_10,['Date'])
    to_be_encoded = [
        'Location',
        'WindGustDir',
        'WindDir9am',
        'WindDir3pm',
        'RainToday',
        'Day',
        'Month',
        'Year']
    df_10 = encode_categorical(df_10,to_be_encoded)
    y = df_10['RainTomorrow']
    df_10 = df_10.apply(pd.to_numeric)
    X = df_10
    X_train, X_test, y_train, y_test = train_test_split(
        X, y, test_size=0.1, random_state=42)
    score(
        "Aus_weather",num,"Custom_preprocessing",
        X_train, y_train, X_test, y_test)

```

Przykład 4.11: Indywidualny scenariusz dla zestawu danych Aus Weather

4.12.3 Titanic Survival

Dla zestawu danych Titanic wyciągnięto informację o tytule, jakim posługiwał się dany pasażer, dzięki czemu uzyskaliśmy informację o grupie społecznej, do której należeli pasażerowie. Dokonano również zmiany informacji o kabiny, którą zajmował pasażer, znacznie cenniejszą informacją od konkretnej kabiny jest sektor, w którym ona się znajdowała, informacja ta została uzyskana poprzez ograniczenie kodu kabiny jedynie do pierwszego znaku, który określa sektor

```
def custom_scenario(df,num):
    df_10 = df.copy()
    df_10['Title'] = df_10['Name'].str.extract(
        '([A-Za-z]+)\.', expand=False)
    df_10['Title'] = df_10['Title'].fillna(
        df_10['Title'].mode().iloc[0])
    df_10['Title'] = df_10['Title'].replace([
        'Lady', 'Countess', 'Capt', 'Col', 'Don', 'Dr', \
        'Major', 'Rev', 'Sir', 'Jonkheer', 'Dona'], 'Rare')
    df_10['Title'] = df_10['Title'].replace('Mlle', 'Miss')
    df_10['Title'] = df_10['Title'].replace('Ms', 'Miss')
    df_10['Title'] = df_10['Title'].replace('Mme', 'Mrs')
    df_10 = df_10.drop(['Name', 'Ticket', 'PassengerId'], axis=1)
    df_10['Cabin'] = df_10['Cabin'].fillna('000')
    df_10['Cabin'] = df_10['Cabin'].str[:1]
    df_10 = fill_missing_mean(df_10, numeric)
    df_10 = df_10.fillna(df_10.mode().iloc[0])
    to_be_encoded = ["Sex", "Embarked", "Cabin", "Title"]
    df_10 = encode_categorical(df_10, to_be_encoded)
    y = df_10['Survived']
    df_10 = df_10.apply(pd.to_numeric)
    X = df_10
    X_train, X_test, y_train, y_test = train_test_split(
        X, y, test_size=0.1, random_state=42)
    score(
        "Titanic", num, "Custom_preprocessing",
        X_train, y_train, X_test, y_test)
    Przykład 4.12: Usuwanie wartości odstających
```


Rozdział 5

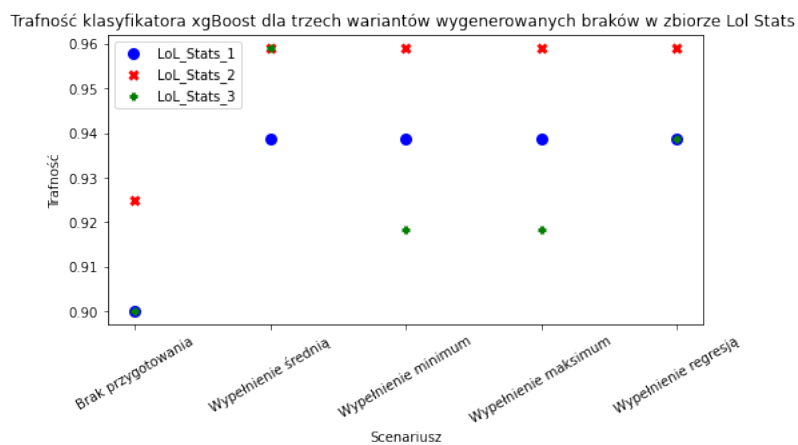
Wyniki Eksperymentów

W poniższym rozdziale przedstawiono wyniki eksperymentów dla każdego z klasyfikatorów, z podziałem na zbliżone do siebie scenariusze, jak i również średnie wyniki dla każdego ze zbiorów danych.

5.1 League of Legends stats

5.1.1 Wypełnienie brakujących wartości

xgBoost

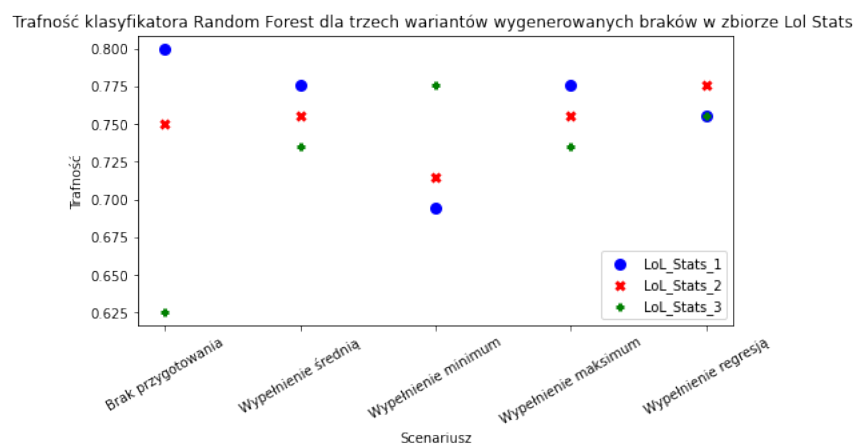

Rysunek 5.1: Trafność klasyfikatora xgBoost po wypełnieniu brakujących wartości dla zestawu danych Lol Stats

Jak widać na wykresie (Rysunek 5.1), dla każdego scenariusza wypełniania brakujących wartości uzyskano poprawę w trafności klasyfikatora. Najlepszym sce-

nariuszem wydaje się być wypełnianie średnią, dla dwóch przypadków brakujących wartości uzyskujemy niemal idealną trafność, a dla trzeciego przypadku uzyskujemy trafność na podobnym poziomie co dla wypełnienia innymi wartościami.

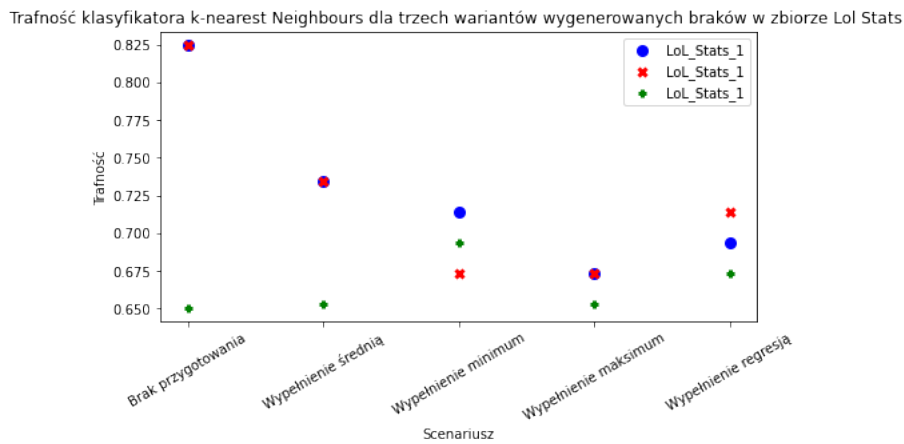
Las Losowy

Rysunek 5.2: Trafność klasyfikatora Las Losowy po wypełnieniu brakujących wartości dla zestawu danych Lol Stats

Dla klasyfikatora wykorzystującego Las Losowy wyniki różnią się znacznie od tego, jakie braki w danych zostały wygenerowane (Rysunek 5.2). W pierwszym przypadku najlepszy wynik uzyskujemy przy braku wypełnienia brakujących wartości, dla drugiego dla wypełnienia przy pomocy regresji, jednak należy zauważyć, że różnice w poszczególnych wynikach są dość niewielkie. Dla trzeciego przypadku uzyskano znaczną poprawę wypełniając brakujące wartości, przy czym najlepszy wynik uzyskano przy wypełnieniu minimum.

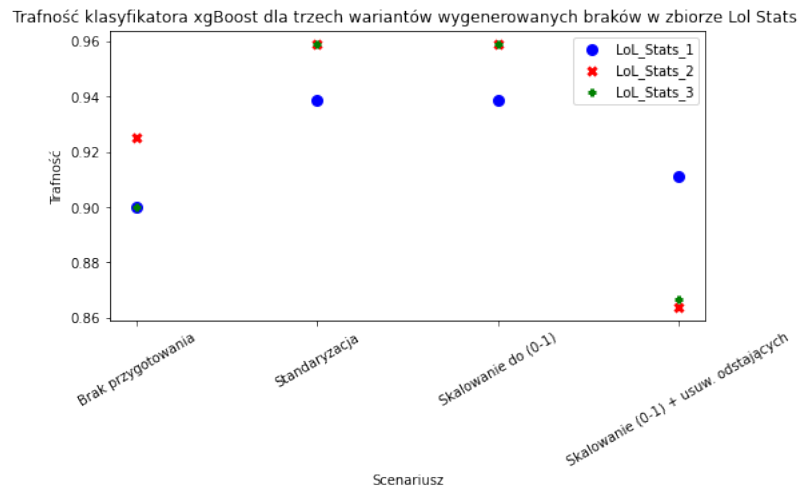
K-Najbliższych Sąsiadów

Rysunek 5.3: Trafność klasyfikatora K-Najbliższych Sąsiadów po wypełnieniu brakujących wartości dla zestawu danych Lol Stats

Używając algorytmu k-Najbliższych Sąsiadów w dwóch z trzech przypadków wygenerowanych braków najlepszy wynik dało usunięcie rekordów zawierające braki (Rysunek 5.3). Natomiast w trzecim przypadku zauważono niewielką poprawę dla wypełnienia minimum.

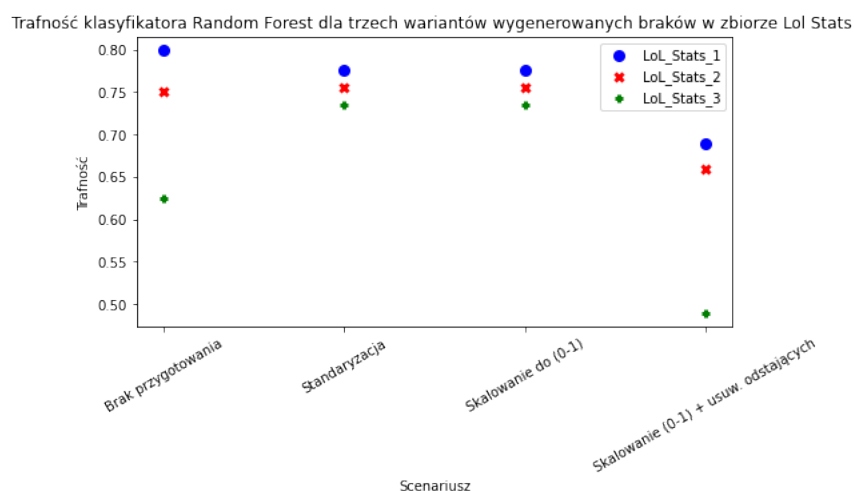
5.1.2 Standaryzacja

xgBoost

Rysunek 5.4: Trafność klasyfikatora xgBoost po wypełnieniu brakujących wartości dla zestawu danych Lol Stats

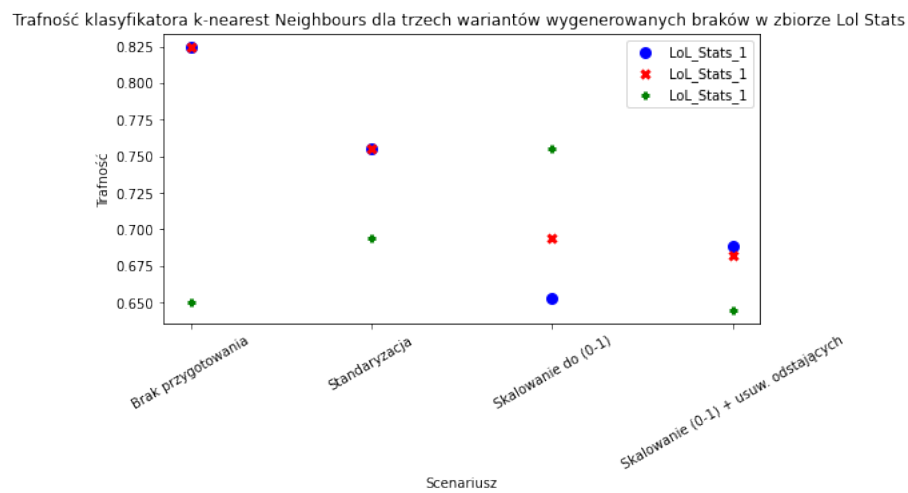
W przypadku klasyfikatora xgBoost w kontekście Standaryzacji zauważono poprawę wyników dla wszystkich przypadków generowania braków (Rysunek 5.4), jednak po Standaryzacji oraz usunięciu wartości odstających zauważono znaczne pogorszenie wyników, nawet względem braku przygotowania danych.

Las Losowy

Rysunek 5.5: Trafność klasyfikatora Las Losowy po wypełnieniu brakujących wartości dla zestawu danych Lol Stats

Na wykresie (Rysunek 5.5) widać, jak Standaryzacja ma znaczenie dla trafności klasyfikacji jedynie dla trzeciego przypadku generowania braków. W pozostałych przypadkach wyniki są zbliżone do braku przygotowania. Podobnie jak dla xgBoost, usunięcie wartości odstających powoduje zmniejszenie trafności wyników.

K-Najbliższych Sąsiadów

Rysunek 5.6: Trafność klasyfikatora K-Najbliższych Sąsiadów po wypełnieniu brakujących wartości dla zestawu danych Lol Stats

Klasyfikator korzystający z algorytmu k-najbliższych sąsiadów najgorzej reagował na standaryzację (Rysunek 5.6), jedynie w jednym przypadku wpłynęła ona pozytywnie na trafność klasyfikacji, w pozostałych wpłynęła ona znacznie negatywnie. Należy zwrócić uwagę na fakt, że dla jednego przypadku dla którego Standaryzacja wpływała pozytywnie, usunięcie wartości odstających pogorszyło trafność klasyfikacji, natomiast dla tych, które reagowały negatywnie na Standaryzację, usunięcie wartości odstających spowodowało nieznaczną poprawę trafności klasyfikacji.

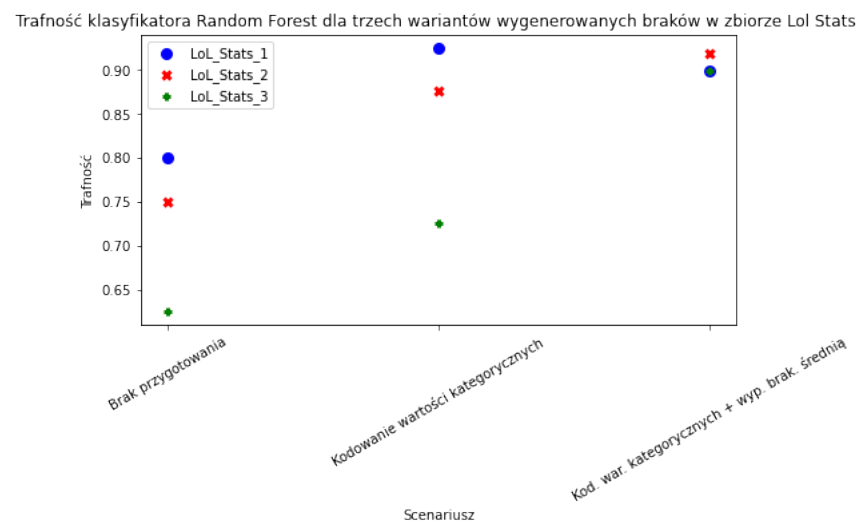
5.1.3 Kodowanie

xgBoost

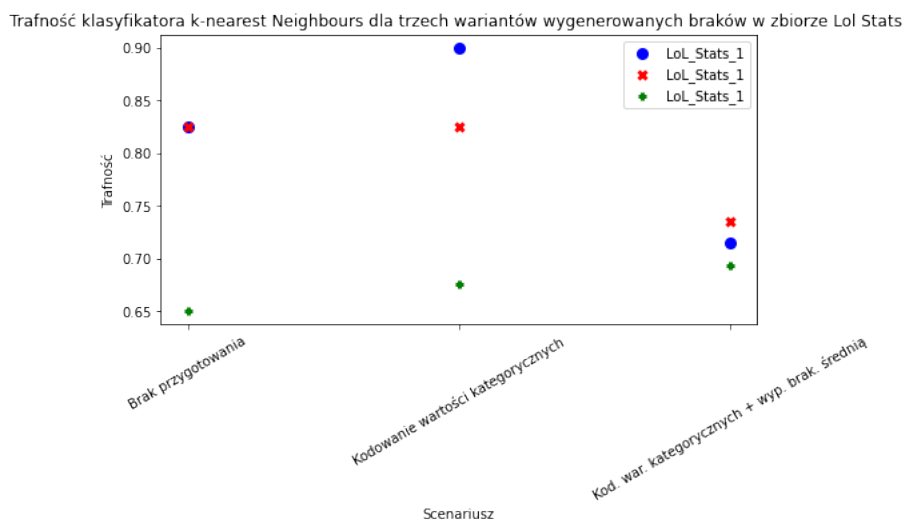
Rysunek 5.7: Trafność klasyfikatora xgBoost po wypełnieniu brakujących wartości dla zestawu danych Lol Stats

Na powyższym wykresie (Rysunek 5.7) wyraźnie widać, że kodowanie wartości kategorycznych dla xgBoost przyniosło wymierne korzyści w postaci zwiększenia trafności klasyfikowania.

Las Losowy

Rysunek 5.8: Trafność klasyfikatora Las Losowy po wypełnieniu brakujących wartości dla zestawu danych Lol Stats

Podobnie jak dla xgBoost, Las Losowy wykazuje znaczną poprawę wraz z kodowaniem wartości kategoriycznych (Rysunek 5.8). Należy zauważyć natomiast, że najlepsze wyniki wszystkie przypadki osiągają dopiero po kodowaniu jak i wypełnieniu brakujących wartości

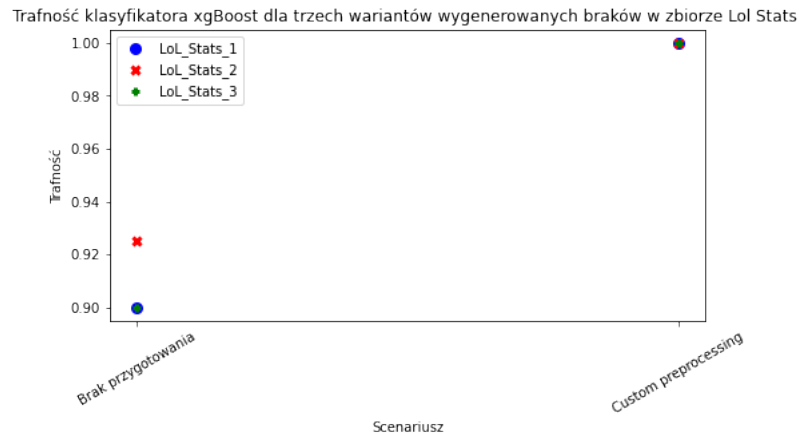
K-Najbliższych Sąsiadów

Rysunek 5.9: Trafność klasyfikatora K-Najbliższych Sąsiadów po wypełnieniu brakujących wartości dla zestawu danych Lol Stats

Dla k-Najbliższych Sąsiadów kodowanie w dwóch przypadkach poprawia trafność klasyfikacji, w pozostałym natomiast nie wpływa na nią w znacznym stopniu (Rysunek 5.9). Natomiast w przypadku kodowania oraz wypełnienia brakujących wartości można zauważyć znaczne pogorszenie trafności, w dwóch przypadkach nawet względem braku przygotowania.

5.1.4 Indywidualne podejście

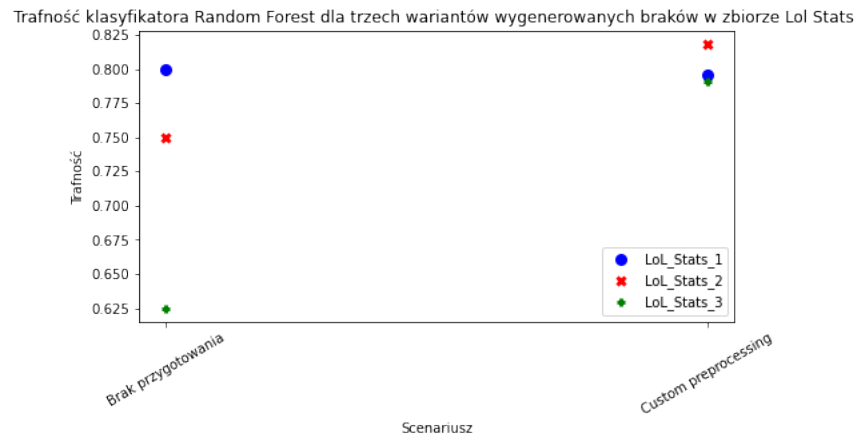
xgBoost

Rysunek 5.10: Trafność klasyfikatora xgBoost po wypełnieniu brakujących wartości dla zestawu danych Lol Stats

Dla każdego z przypadków xgBoost po przygotowaniu wg indywidualnego scenariusza dla danego zbioru danych osiąga perfekcyjne wyniki (Rysunek 5.10).

Las Losowy

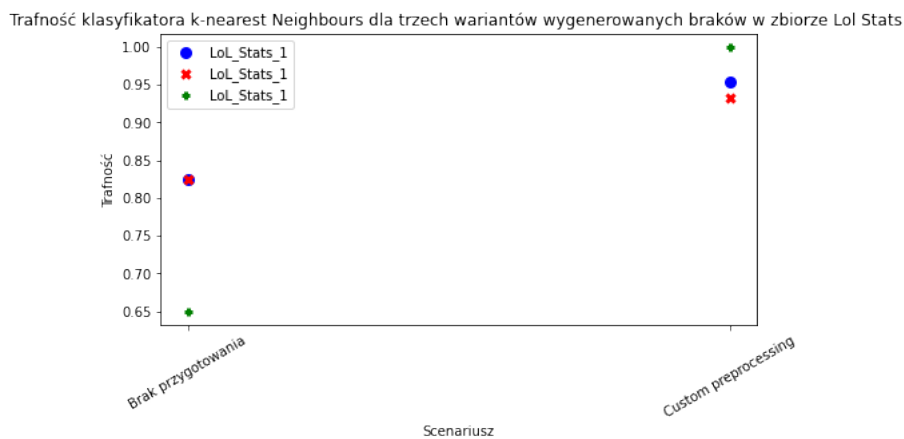

Rysunek 5.11: Trafność klasyfikatora Las Losowy po wypełnieniu brakujących wartości dla zestawu danych Lol Stats

Podobnie jak xgBoost, Las Losowy dobrze reaguje na operacje wykonane w ramach scenariusza przygotowanego dla danego zbioru danych. (Rysunek 5.11) Należy jednak zauważyć, że nie osiąga perfekcji, a jedynie lepsze wyniki od braku przygotowania.

K-Najbliższych Sąsiadów

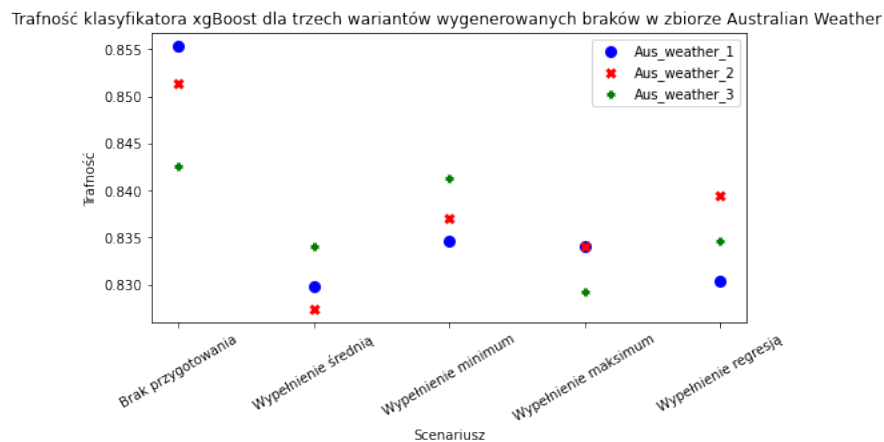
Rysunek 5.12: Trafność klasyfikatora K-Najbliższych Sąsiadów po wypełnieniu brakujących wartości dla zestawu danych Lol Stats

Dla k-najbliższych sąsiadów również indywidualne podejście przynosi wymierne korzyści w kwestii trafności klasyfikacji (Rysunek 5.12).

5.2 Australian Rain Forecast

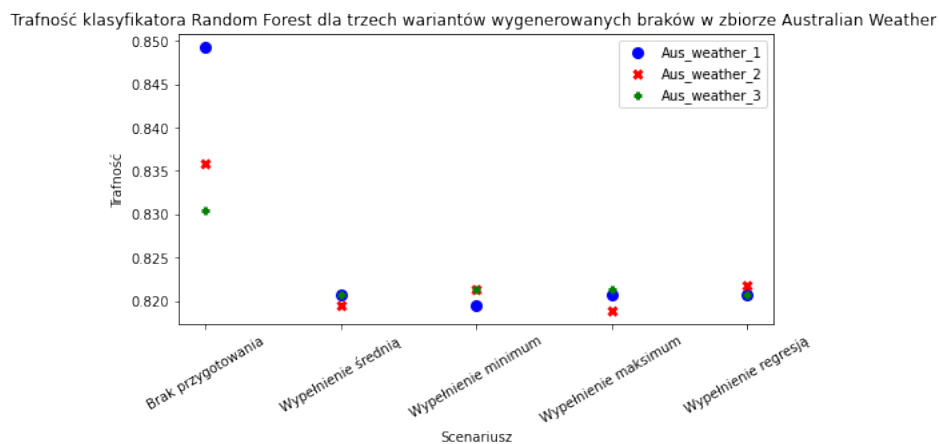
5.2.1 Wypełnienie brakujących wartości

xgBoost

Rysunek 5.13: Trafność klasyfikatora xgBoost po wypełnieniu brakujących wartości dla zestawu danych Australian Weather

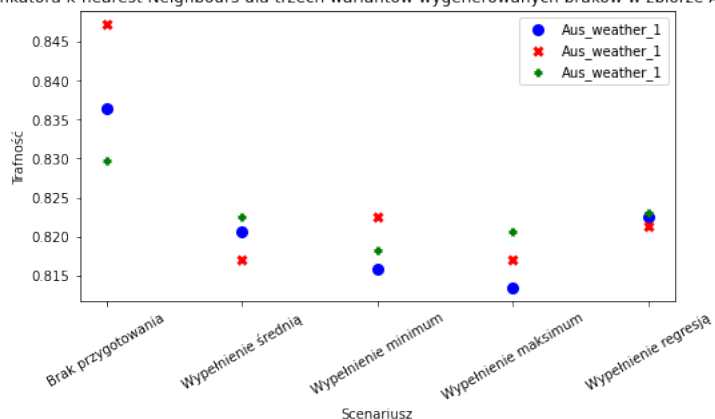
Las Losowy

Rysunek 5.14: Trafność klasyfikatora xgBoost po wypełnieniu brakujących wartości dla zestawu danych Australian Weather

K-Najbliższych Sąsiadów

Trafność klasyfikatora k-nearest Neighbours dla trzech wariantów wygenerowanych braków w zbiorze Australian Weather

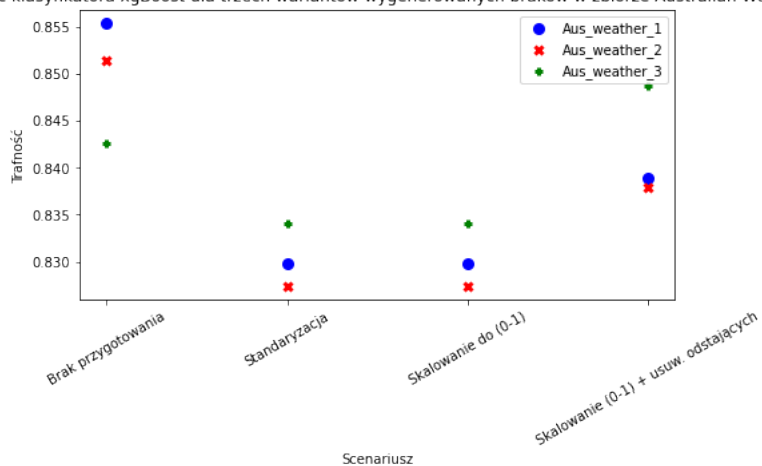

Rysunek 5.15: Trafność klasyfikatora xgBoost po wypełnieniu brakujących wartości dla zestawu danych Australian Weather

5.2.2 Standaryzacja

xgBoost

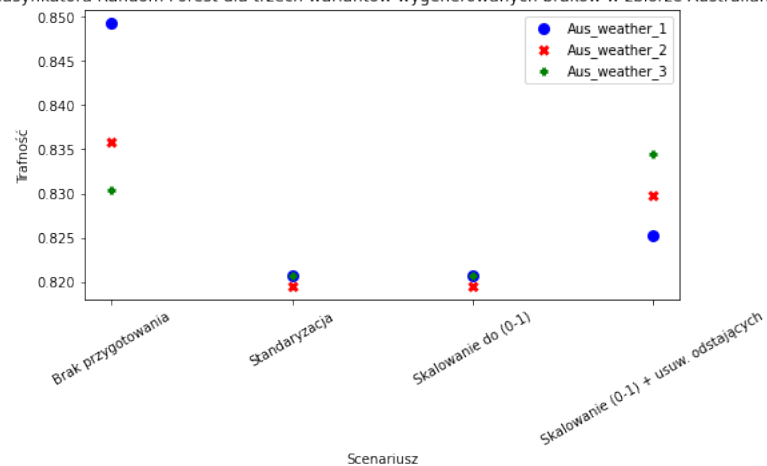
Trafność klasyfikatora xgBoost dla trzech wariantów wygenerowanych braków w zbiorze Australian Weather

Rysunek 5.16: Trafność klasyfikatora xgBoost po standaryzacji dla zestawu danych Australian Weather

Las Losowy

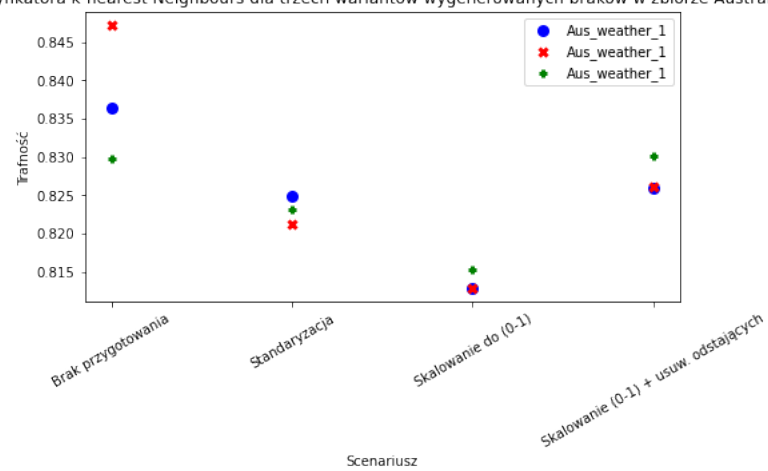
Trafność klasyfikatora Random Forest dla trzech wariantów wygenerowanych braków w zbiorze Australian Weather

Rysunek 5.17: Trafność klasyfikatora xgBoost po standaryzacji dla zestawu danych Australian Weather

K-Najbliższych Sąsiadów

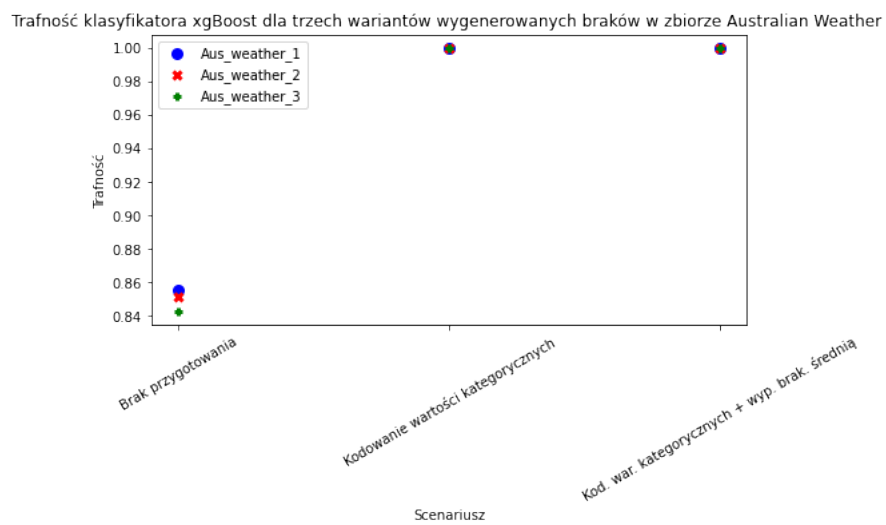
Trafność klasyfikatora k-nearest Neighbours dla trzech wariantów wygenerowanych braków w zbiorze Australian Weather

Rysunek 5.18: Trafność klasyfikatora xgBoost po standaryzacji dla zestawu danych Australian Weather

5.2.3 Kodowanie

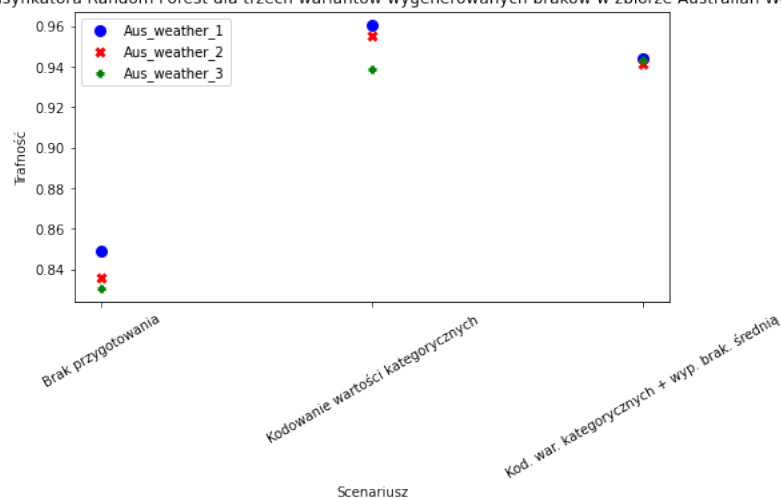
xgBoost

Rysunek 5.19: Trafność klasyfikatora xgBoost po kodowaniu wartości kategoriycznych dla zestawu danych Australian Weather

Las Losowy

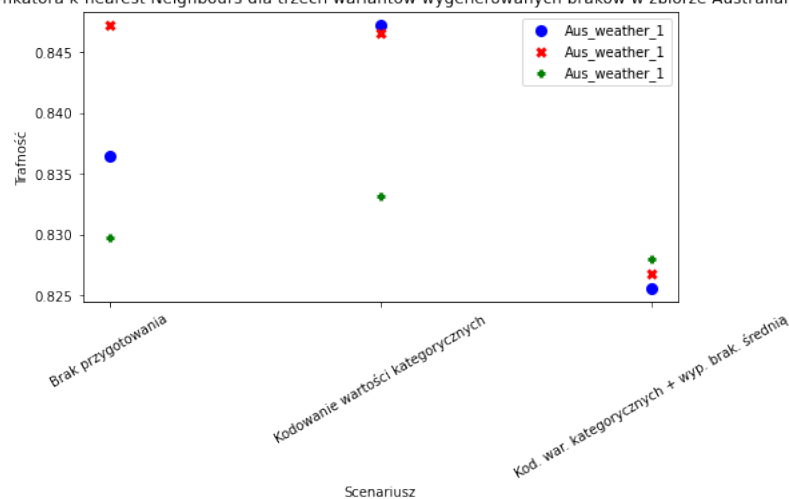
Trafność klasyfikatora Random Forest dla trzech wariantów wygenerowanych braków w zbiorze Australian Weather

Rysunek 5.20: Trafność klasyfikatora xgBoost po kodowaniu wartości kategorycznych dla zestawu danych Australian Weather

K-Najbliższych Sąsiadów

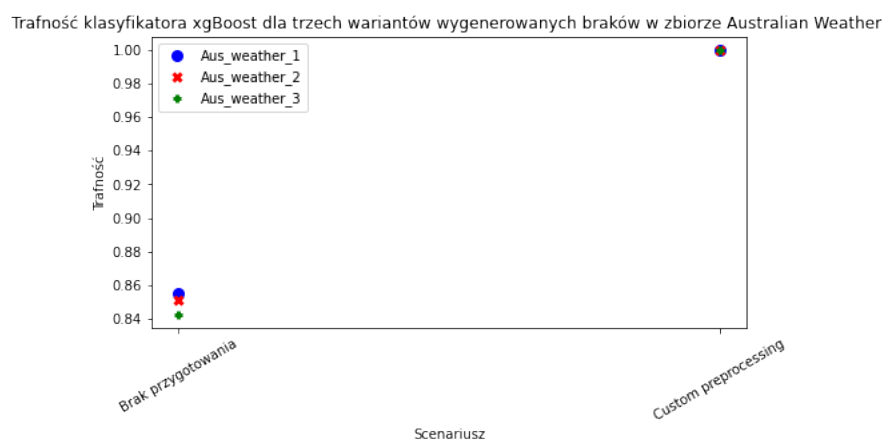
Trafność klasyfikatora k-nearest Neighbours dla trzech wariantów wygenerowanych braków w zbiorze Australian Weather

Rysunek 5.21: Trafność klasyfikatora xgBoost po kodowaniu wartości kategorycznych dla zestawu danych Australian Weather

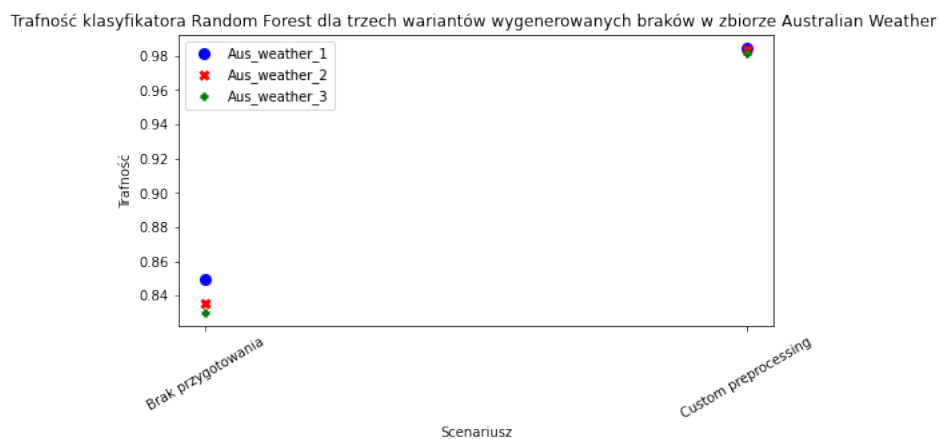
5.2.4 Indywidualne podejście

xgBoost

Rysunek 5.22: Trafność klasyfikatora xgBoost po dla zestawu danych Australian Weather

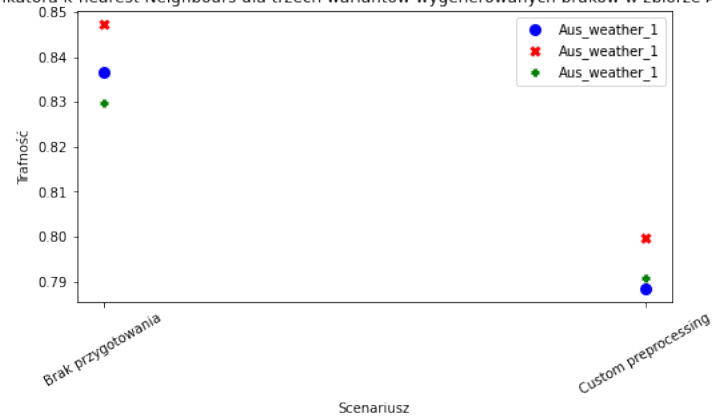
Las Losowy

Rysunek 5.23: Trafność klasyfikatora xgBoost po indywidualnym podejściu dla zestawu danych Australian Weather

K-Najbliższych Sąsiadów

Trafność klasyfikatora k-nearest Neighbours dla trzech wariantów wygenerowanych braków w zbiorze Australian Weather

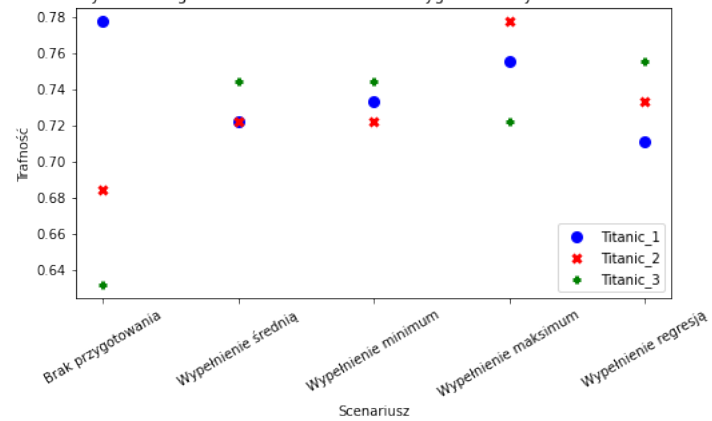
Rysunek 5.24: Trafność klasyfikatora xgBoost po indywidualnym podejściu dla zestawu danych Australian Weather

5.3 Titanic Survival

5.3.1 Wypełnienie brakujących wartości

xgBoost

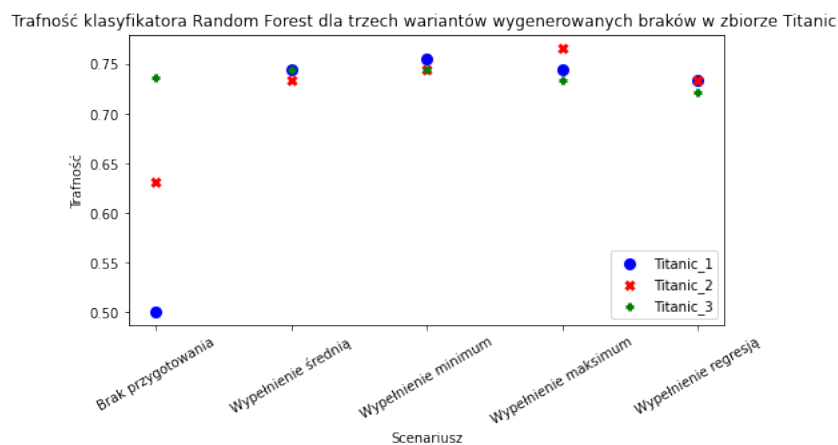
Trafność klasyfikatora xgBoost dla trzech wariantów wygenerowanych braków w zbiorze Titanic

Rysunek 5.25: Trafność klasyfikatora xgBoost po wypełnieniu brakujących wartości dla zestawu danych Titanic

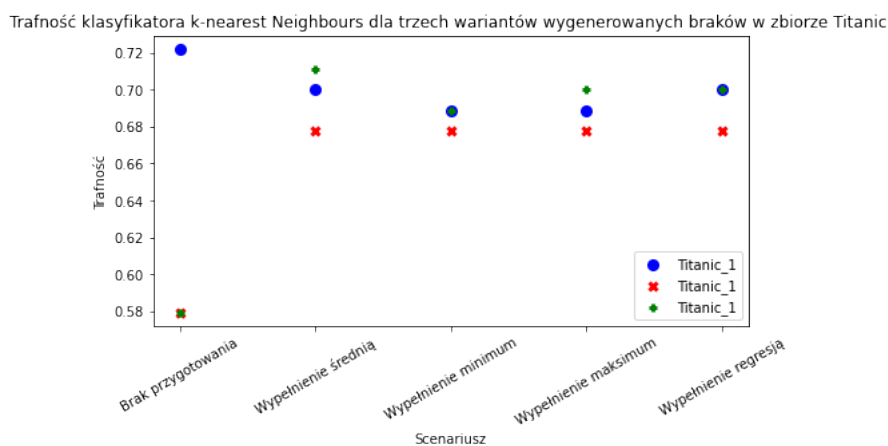

Las Losowy

Rysunek 5.26: Trafność klasyfikatora xgBoost po wypełnieniu brakujących wartości dla zestawu danych Titanic

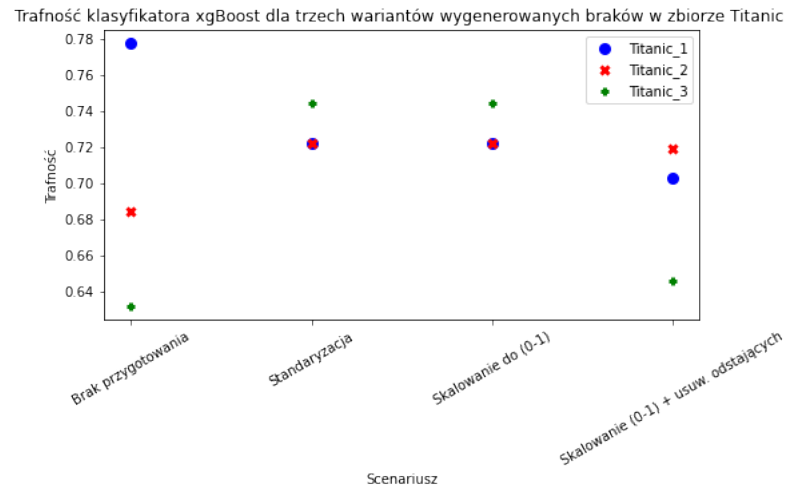
K-Najbliższych Sąsiadów

Rysunek 5.27: Trafność klasyfikatora xgBoost po wypełnieniu brakujących wartości dla zestawu danych Titanic

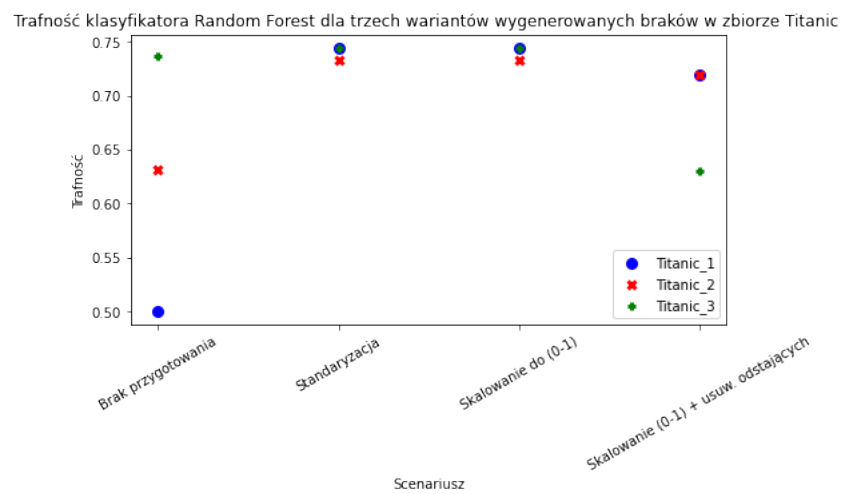
5.3.2 Standaryzacja

xgBoost

Rysunek 5.28: Trafność klasyfikatora xgBoost po standaryzacji dla zestawu danych Titanic

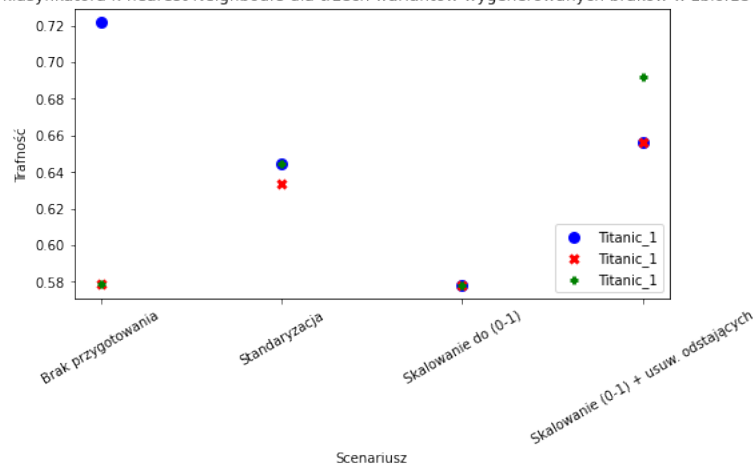
Las Losowy

Rysunek 5.29: Trafność klasyfikatora xgBoost po standaryzacji dla zestawu danych Titanic

K-Najbliższych Sąsiadów

Trafność klasyfikatora k-nearest Neighbours dla trzech wariantów wygenerowanych braków w zbiorze Titanic

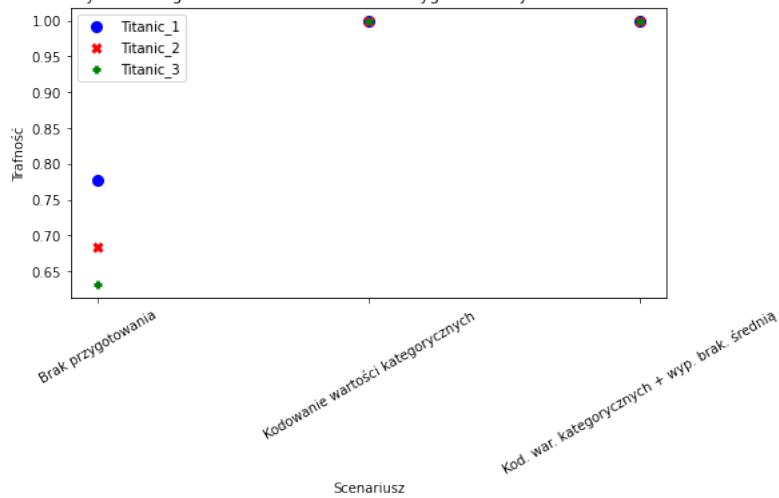

Rysunek 5.30: Trafność klasyfikatora xgBoost po standaryzacji dla zestawu danych Titanic

5.3.3 Kodowanie

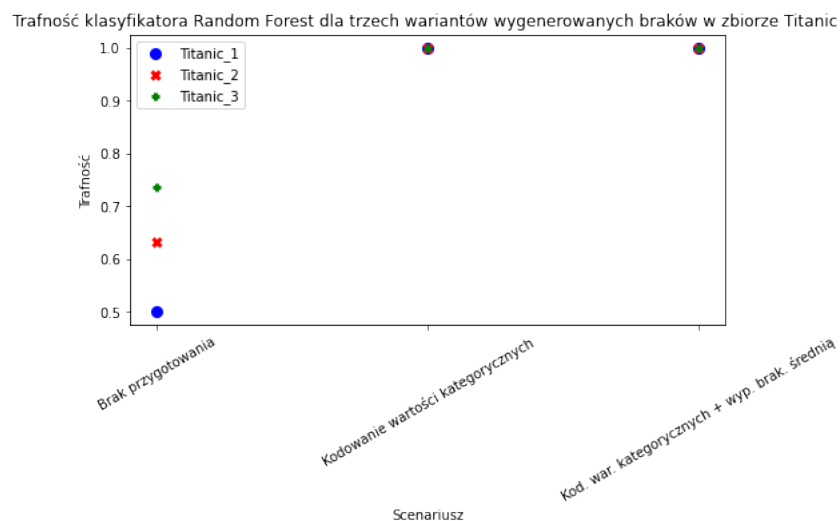
xgBoost

Trafność klasyfikatora xgBoost dla trzech wariantów wygenerowanych braków w zbiorze Titanic

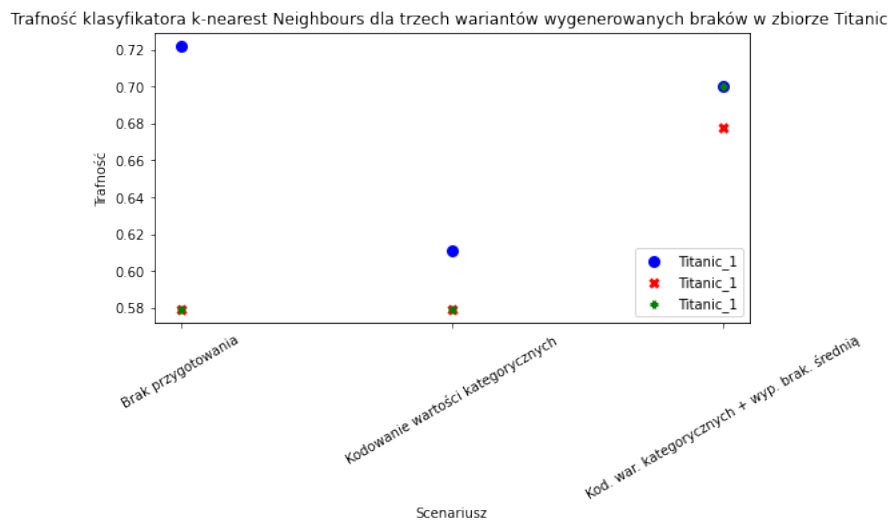
Rysunek 5.31: Trafność klasyfikatora xgBoost po kodowaniu wartości kategorycznych dla zestawu danych Titanic

Las Losowy

Rysunek 5.32: Trafność klasyfikatora xgBoost po kodowaniu wartości kategorycznych dla zestawu danych Titanic

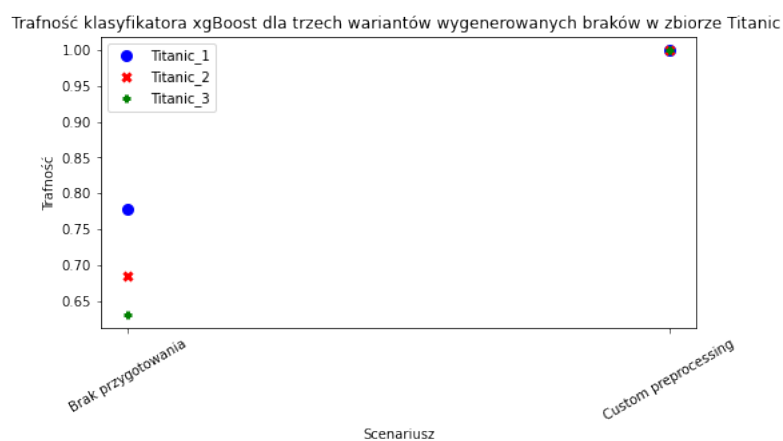
K-Najbliższych Sąsiadów

Rysunek 5.33: Trafność klasyfikatora xgBoost po kodowaniu wartości kategorycznych dla zestawu danych Titanic

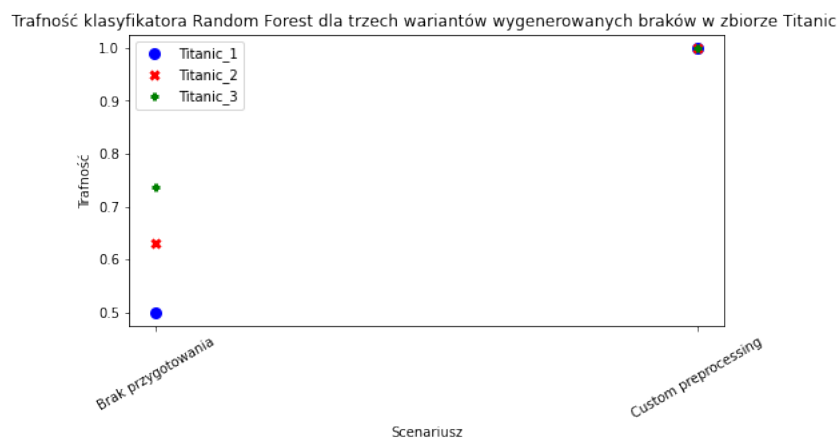
5.3.4 Indywidualne podejście

xgBoost

Rysunek 5.34: Trafność klasyfikatora xgBoost po indywidualnym podejściu dla zestawu danych Titanic

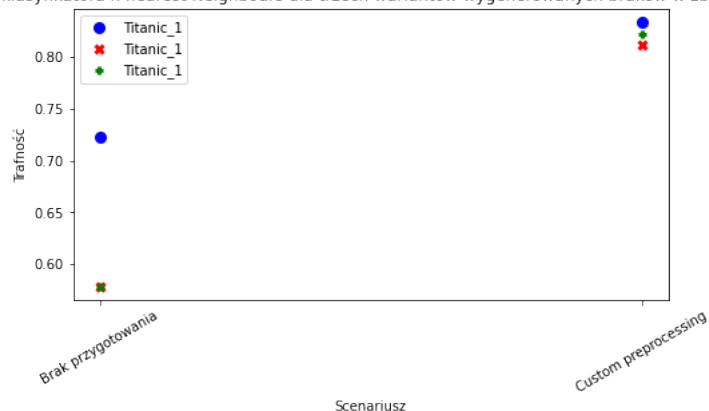
Las Losowy

Rysunek 5.35: Trafność klasyfikatora xgBoost po indywidualnym podejściu dla zestawu danych Titanic

K-Najbliższych Sąsiadów

Trafność klasyfikatora k-nearest Neighbours dla trzech wariantów wygenerowanych braków w zbiorze Titanic

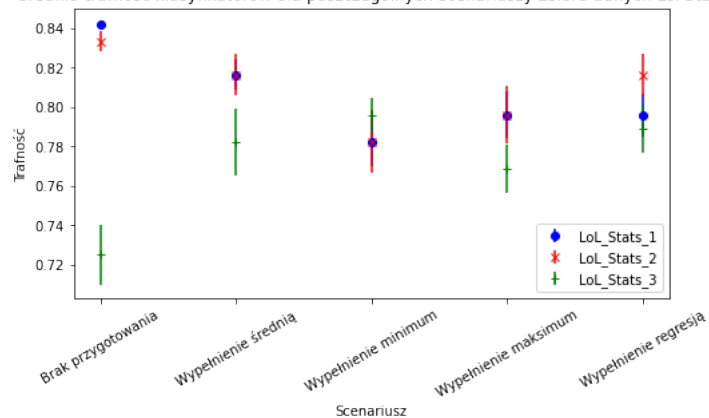

Rysunek 5.36: Trafność klasyfikatora xgBoost po indywidualnym podejściu dla zestawu danych Titanic

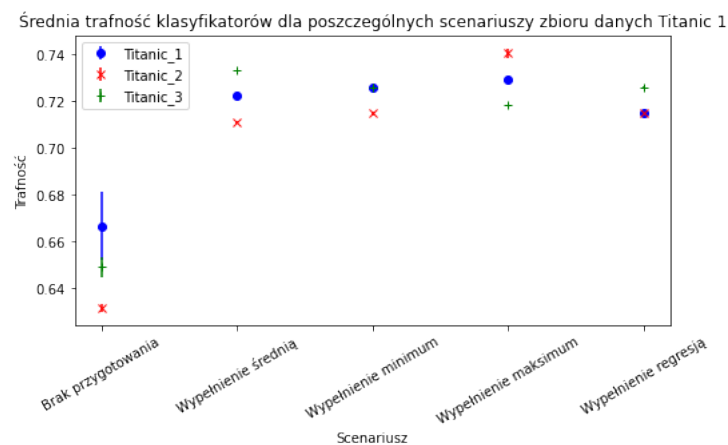
5.4 Średnie wyniki

5.4.1 Wypełnienie brakujących wartości

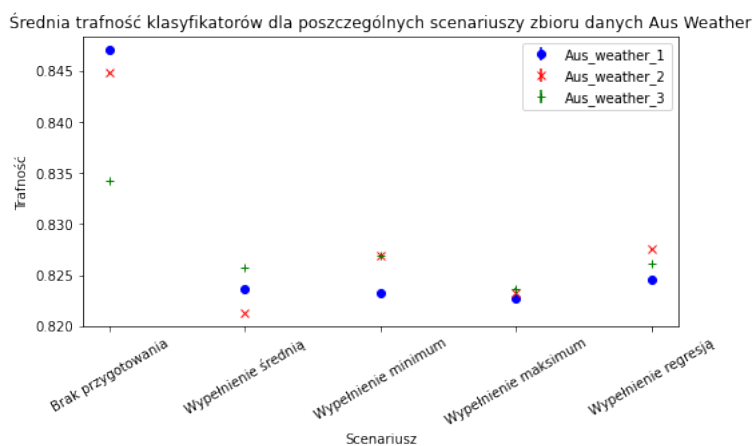
Średnia trafność klasyfikatorów dla poszczególnych scenariuszy zbioru danych Lol Stats

Rysunek 5.37: Średnia trafność klasyfikatorów dla zbioru danych Lol Stats dla grupy scenariuszy wypełniania brakujących wartości

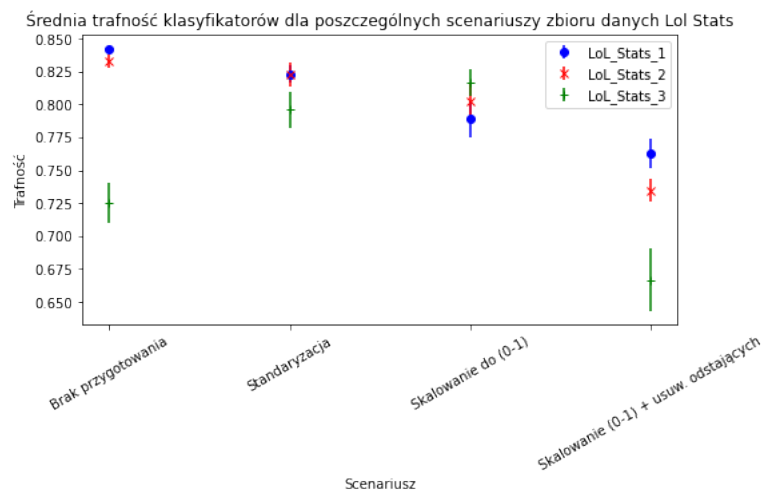

Rysunek 5.38: Średnia trafność klasyfikatorów dla zbioru danych Titanic dla grupy scenariuszy wypełniania brakujących wartości

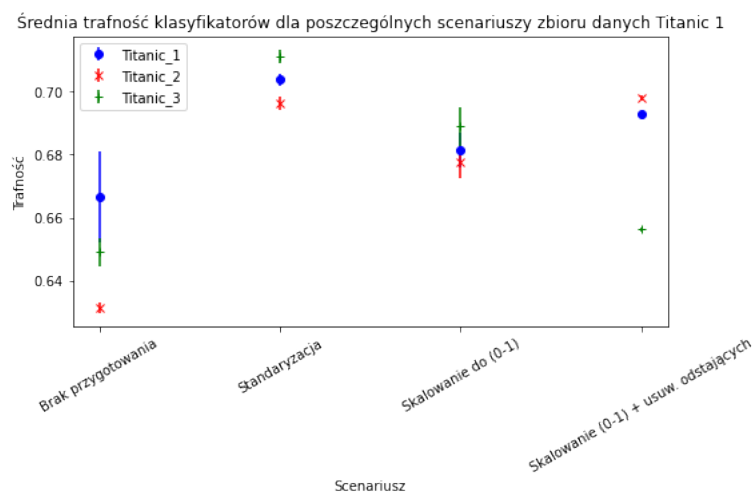

Rysunek 5.39: Średnia trafność klasyfikatorów dla zbioru danych Australian Weather dla grupy scenariuszy wypełniania brakujących wartości

5.4.2 Standaryzacja

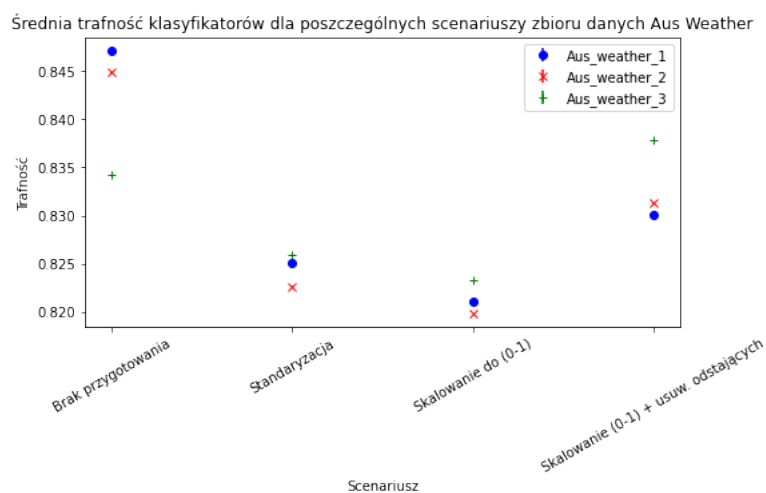

Rysunek 5.40: Średnia trafność klasyfikatorów dla zbioru danych Lol Stats dla grupy scenariuszy wypełniania brakujących wartości

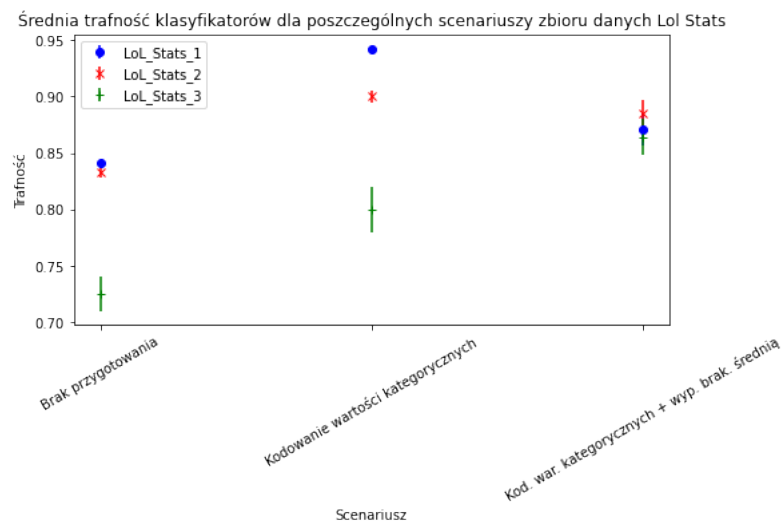
Rysunek 5.41: Średnia trafność klasyfikatorów dla zbioru danych Titanic dla grupy scenariuszy wypełniania brakujących wartości

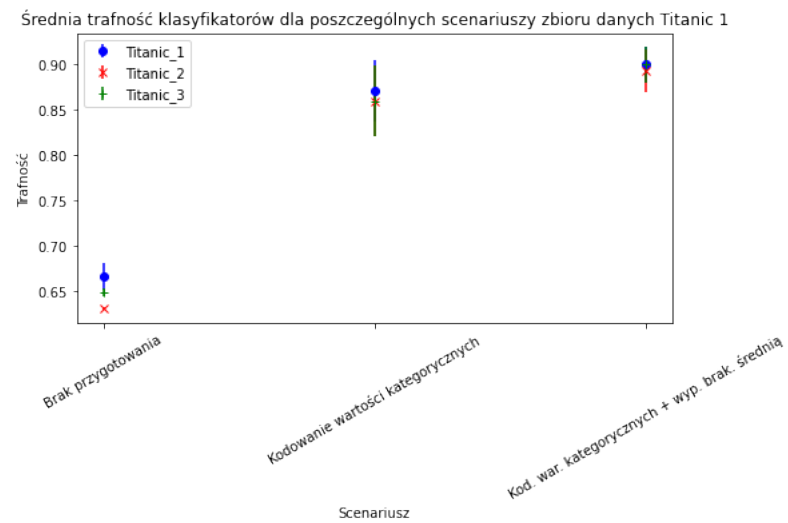

Rysunek 5.42: Średnia trafność klasyfikatorów dla zbioru danych Australian Weather dla grupy scenariuszy wypełniania brakujących wartości

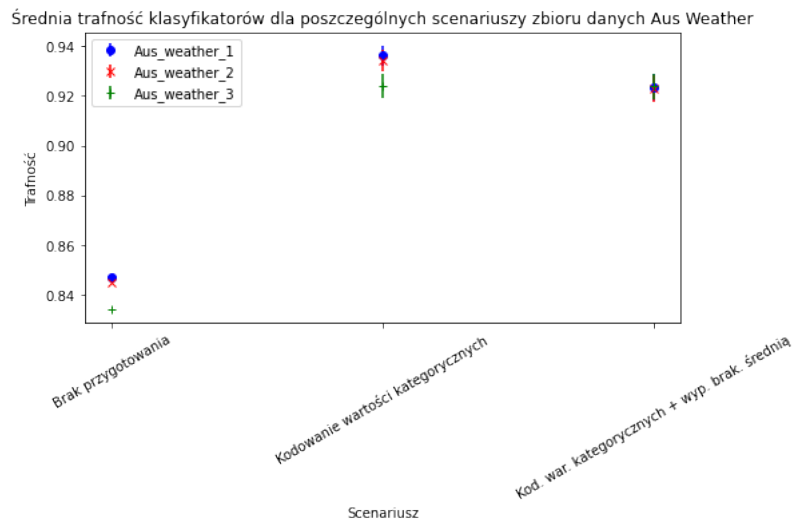
5.4.3 Kodowanie

Rysunek 5.43: Średnia trafność klasyfikatorów dla zbioru danych Lol Stats dla grupy scenariuszy wypełniania brakujących wartości

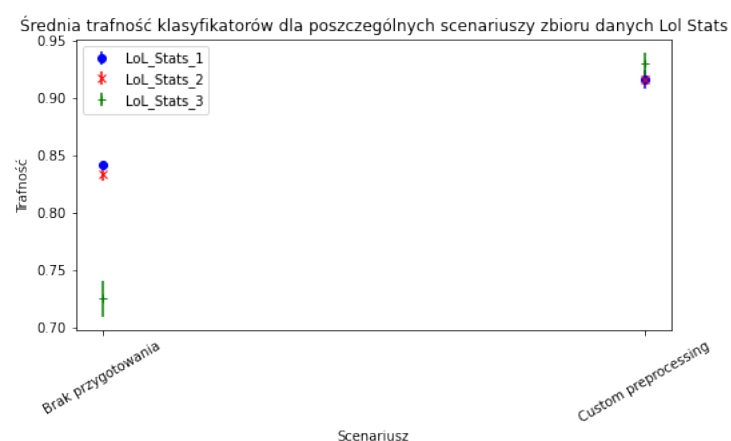

Rysunek 5.44: Średnia trafność klasyfikatorów dla zbioru danych Titanic dla grupy scenariuszy wypełniania brakujących wartości

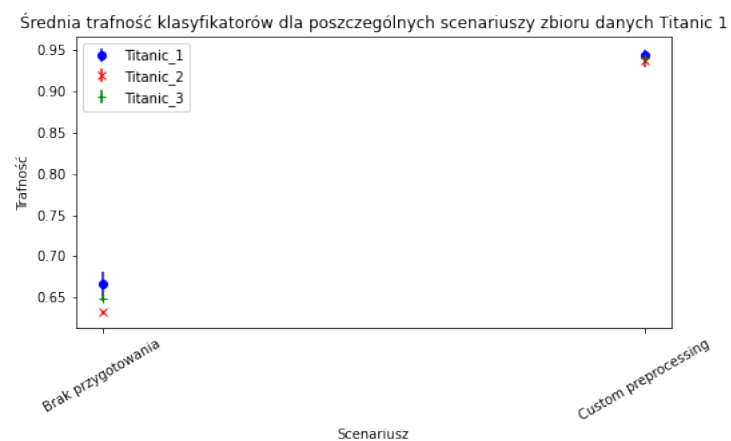

Rysunek 5.45: Średnia trafność klasyfikatorów dla zbioru danych Australian Weather dla grupy scenariuszy wypełniania brakujących wartości

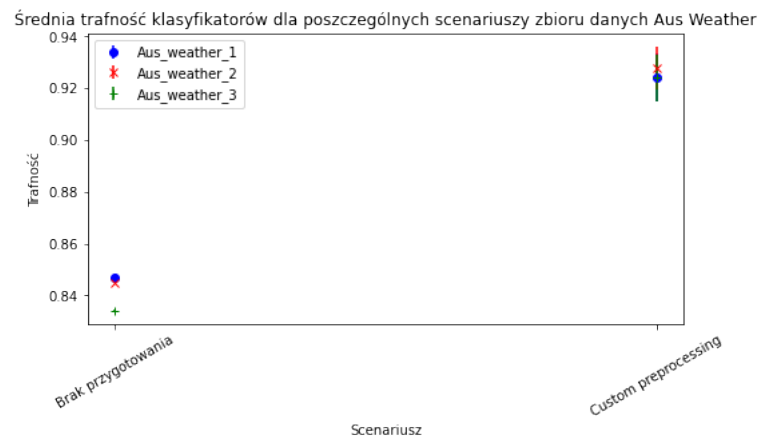
5.4.4 Indywidualne podejście

Rysunek 5.46: Średnia trafność klasyfikatorów dla zbioru danych Lol Stats dla grupy scenariuszy wypełniania brakujących wartości

Rysunek 5.47: Średnia trafność klasyfikatorów dla zbioru danych Titanic dla grupy scenariuszy wypełniania brakujących wartości

Rysunek 5.48: Średnia trafność klasyfikatorów dla zbioru danych Australian Weather dla grupy scenariuszy wypełniania brakujących wartości

Rozdział 6

Podsumowanie

W poniższym rozdziale przedstawiono, jak wyniki eksperymentów mają się do założeń postawionych przed ich przeprowadzeniem, oraz wypisano wnioski powstałe na podstawie wyników eksperymentów.

6.1 Wyniki eksperymentów względem hipotezy

6.2 Podejście dające najlepsze rezultaty

6.3 Konkluzja

Z przeprowadzonych eksperymentów wynika, że odpowiednie przygotowanie danych zwiększa trafność klasyfikatorów. Należy jednak zwrócić uwagę, że nie wszystkie scenariusze skutkowały jednoznaczną poprawą rezultatów. Na szczególne wyróżnienie zasługuje kodowanie wartości kategoriycznych na liczbowe, gdyż w każdym przypadku zastosowanie tej metody znacznie zwiększyło trafność klasyfikacji.

Bibliografia

- [1] Zbiór danych Titanic dostępny do pobrania ze strony [kaggle.com](https://www.kaggle.com)
- [2] Zbiór danych Lol Stats dostępny do pobrania ze strony [kaggle.com](https://www.kaggle.com)
- [3] Zbiór danych Australian Rain dostępny do pobrania ze strony [kaggle.com](https://www.kaggle.com)
- [4] "Transforming Unstructured Data into Useful Information", *Big Data, Mining, and Analytics*, Auerbach Publications, pp. 227–246, 2014-03-12, doi:10.1201/b16666-14, ISBN 978-0-429-09529-0
- [5] MOIS, George; FOLEA, Silviu; SANISLAV, Teodora. Analysis of three IoT-based wireless sensors for environmental monitoring. *IEEE Transactions on Instrumentation and Measurement*, 2017, 66.8: 2056-2064.
- [6] Margo, Robert A. (2000). *Wages and labor markets in the United States, 1820-1860*. University of Chicago Press. ISBN 0-226-50507-3. OCLC 41285104
- [7] Marshall, G. (2005). The purpose, design and administration of a questionnaire for data collection. *Radiography*, 11(2), 131-136.
- [8] Fabijan, A., Olsson, H. H., Bosch, J. (2015). Customer feedback and data collection techniques in software R&D: a literature review. In *Software Business: 6th International Conference, ICSOB 2015, Braga, Portugal, June 10-12, 2015, Proceedings 6* (pp. 139-153). Springer International Publishing.
- [9] Hasan, M. K., Alam, M. A., Roy, S., Dutta, A., Jawad, M. T., Das, S. (2021). Missing value imputation affects the performance of machine learning: A review and analysis of the literature (2010–2021). *Informatics in Medicine Unlocked*, 27, 100799.
- [10] E. Kreyszig (1979). *Advanced Engineering Mathematics* (4th ed.). Wiley. p. 880, eq. 5. ISBN 0-471-02140-7.
- [11] Okada, S., Ohzeki, M., Taguchi, S. (2019). Efficient partition of integer optimization problems with one-hot encoding. *Scientific reports*, 9(1), 13036.
- [12] Wang, H., Bah, M. J., Hammad, M. (2019). Progress in outlier detection techniques: A survey. *Ieee Access*, 7, 107964-108000.

- [13] Alghushairy, O., Alsini, R., Soule, T., Ma, X. (2020). A review of local outlier factor algorithms for outlier detection in big data streams. *Big Data and Cognitive Computing*, 5(1), 1.
- [14] Potdar, K., Pardawala, T. S., Pai, C. D. (2017). A comparative study of categorical variable encoding techniques for neural network classifiers. *International journal of computer applications*, 175(4), 7-9.
- [15] Narudin, F. A., Feizollah, A., Anuar, N. B., Gani, A. (2016). Evaluation of machine learning classifiers for mobile malware detection. *Soft Computing*, 20, 343-357.
- [16] Khanal, S. S., Prasad, P. W. C., Alsadoon, A., Maag, A. (2020). A systematic review: machine learning based recommendation systems for e-learning. *Education and Information Technologies*, 25, 2635-2664.
- [17] Ezugwu, A. E., Ikotun, A. M., Oyelade, O. O., Abualigah, L., Agushaka, J. O., Eke, C. I., Akinyelu, A. A. (2022). A comprehensive survey of clustering algorithms: State-of-the-art machine learning applications, taxonomy, challenges, and future research prospects. *Engineering Applications of Artificial Intelligence*, 110, 104743.
- [18] Sousa, M. J., Pesqueira, A. M., Lemos, C., Sousa, M., & Rocha, Á. (2019). Decision-making based on big data analytics for people management in healthcare organizations. *Journal of medical systems*, 43, 1-10.
- [19] Schildkamp, K., Lai, M. K., & Earl, L. (Eds.). (2012). *Data-based decision making in education: Challenges and opportunities*.
- [20] Fávero, L. P., & Belfiore, P. (2019). *Data science for business and decision making*. Academic Press.
- [21] Definicja dostępna w dokumentacji biblioteki XGBoost
- [22] Cover, Thomas M.; Hart, Peter E. (1967). "Nearest neighbor pattern classification"(PDF). *IEEE Transactions on Information Theory*. 13 (1): 21–27. CiteSeerX 10.1.1.68.2616. doi:10.1109/TIT.1967.1053964.
- [23] Ho, Tin Kam (1995). *Random Decision Forests* (PDF). *Proceedings of the 3rd International Conference on Document Analysis and Recognition*, Montreal, QC, 14–16 August 1995. pp. 278–282.
- [24] Artykuł na temat jakości danych na stronie firmy IBM